

personeelsleden benevens de zestig gezinnen van gepensioneerden, wachtgelders, in Duitsland tewerkgestelden, onderduikers en weduwen wier man personeelslid was geweest, een halve mud cokes en op zijn minst (wie een gezin had, kreeg meer) 5 kg aardappelen (officieel weekrantsoen 1 kilo), 500 gram vlees (officieel weekrantsoen 125 gram) en voorts o.m. 250 gram tarwemeel, 125 gram boter en 500 gram vis – levensmiddelen die toen op de bonnen in het geheel niet meer verkrijgbaar waren; in februari werd ruim 47 000 kg levensmiddelen verdeeld waardoor de alleenstaanden en de gezinnen van personeelsleden of ex-personeelsleden van het bedrijf gemiddeld o.m. 15 kilo aardappelen ontvingen (officieel weekrantsoen 1 kilo) en 30 kilo suikerbieten (officieel maandrantsoen toen 4 kg) en voorts 25 kilo bloembollen en 50 kilo groenten: levensmiddelen welke men in februari via de distributie in het geheel niet kon krijgen.

Er is, dat staat voor ons vast, naast dit alles heel veel méér gebeurd: alleen de gepubliceerde of in enkele rapporten neergelegde gegevens konden wij weergeven – zij vormen, veronderstellen wij, slechts een miniem klein deel van wat wij de bedrijfshulp hebben genoemd.

Die bedrijfshulp is, aldus onze indruk, geheel buiten de overheid om van start gegaan èn tegen haar wens – vandaar dat Schuhmacher eind november noteerde dat 'aardappelen . . . absoluut, evenals groenten enz. in beslag genomen' werden. Er is enige tijd later althans ten aanzien van aardappelen welke met vergunningen van de voedselautoriteiten werden aangevoerd, een andere regeling van kracht geworden: bedrijven die kans zagen, hetzij uit de plattelandsgebieden van de drie westelijke provincies, hetzij uit het oosten en noorden aardappelen naar de grote en kleine steden van het westen over te brengen, moesten het aangevoerde in tweeën delen – zij mochten de helft zelf verdelen en moesten de andere helft aan de voedselautoriteiten afstaan, meestal ter verwerking in de warme maaltijden der centrale keukens. Natuurlijk was deze tweede regeling volledig in strijd met het algemene beleid dat Hirschfeld en Louwes van meet af aan ten aanzien van de distributie hadden gevoerd, immers: dat algemene beleid was er op gericht dat iedereen evenveel zou krijgen – hier werd aanvaard dat zij die van de bedrijfshulp profiteerden, méér kregen, ja soms aanzienlijk méér dan alle overigen. Dat verschil werd door Hirschfeld en Louwes als pijnlijk ervaren en zulks mede daarom omdat wat door het particulier initiatief aan extra levensmiddelen werd aangevoerd, ook al niet naar diegenen ging die ze bij uitstek nodig hadden: de lijdens aan de hongerziekte. Hirschfeld en Louwes gingen het als wenselijk zien dat er een aparte hulporganisatie zou worden opgericht